

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולתן בן הרב ישראל זצ"ל

כיסוי תבשיל שהתגלה, הטמנת צונן, הוספת כיסוי

(נ"א א') משנה: לא כסהו מבעוד יום, לא יכסנו משתחשך. כסהו ונתגלה, מותר לכסותו (שוב בשבת). ממלא את הקיתון (בשבת במים קרים) ונותן לתחת הכר או תחת הכסת.

אמר רב יהודה אמר שמואל: מותר להטמין את הצונן (אפילו בשבת; וקמ"ל שלא רק מים שאין דרכן להטמין תחת כר וכסת, שאין מתחממים בכך, אלא אפילו דבר שדרכו להטמין, כגון תבשיל).

תנו רבנן (בתוספתא): אע"פ שאמרו אין טומנין אפילו בדבר שאינו מוסיף הבל משחשכה, אם בא להוסיף, מוסיף. כיצד הוא עושה? רבן שמעון בן גמליאל אומר: נוטל את הסדינין (של פשתן), ומניח את הגלופקרין (של צמר שיש בהם יותר הבל מסדינים), או נוטל (בימות החמה) את הגלופקרין ומניח את הסדינין (אם ירא שמא יקדיח תבשילו מחמת רוב כיסוי).

(המשך הברייתא): וכן היה רבן שמעון בן גמליאל אומר (קולא אחרת): לא אסרו (להטמין) אלא אותו מיחם (שהוחמו בו). אבל פינה ממיחם למיחם - מותר (להטמין המיחם השני). השתא אקורי קא מקיר לה (ע"י שפינהו), ארתוחי קא מירתח לה (והסיבה לאיסור הטמנה הרי הוא מחשש שירתח)!!

(המשך הברייתא): טמן (מסביב) וכיסה (אותה על פיה) בדבר הניטל בשבת, או טמן בדבר שאינו ניטל בשבת, וכיסה בדבר הניטל בשבת, הרי זה נוטל ומחזיר (כיוון שכיסוי הקדירה בשני המקרים אינו מוקצה). טמן וכיסה בדבר שאינו ניטל בשבת, או שטמן בדבר הניטל בשבת וכיסה בדבר שאינו ניטל בשבת, אם היה מגולה מקצתו - נוטל ומחזיר. ואם לאו - אינו נוטל ומחזיר.

(נ"א ב') (המשך הברייתא): רבי יהודה אומר: נעורת של פשתן דקה, הרי היא כזבל (שמוסיף הבל, ואין טומנים בה אפילו מבעוד יום).

(המשך הברייתא): מניחין מיחם (נחושת) על גבי מיחם, וקדירה (חרס) על גבי קדירה, וקדירה על גבי מיחם, ומיחם על גבי קדירה (בשבת)!. וטח את פיה (בשבת) בבצק. ולא בשביל שיחמו (שהעליון צונן ונתנו כדי שיחמו מחומו של תחתון), אלא בשביל שיהיו משומרים (שהיו שניהם חמים, ונתנו על גביו של זה כדי שיהא חומו משתמר בהם).

שיטות הראשונים

כסהו ונתגלה, מותר לכסותו: לפי תוספות ורא"ש, אם כסה (בדבר שאינו מוסיף הבל) ונתגלה מאליו מבעוד יום, יכול לחזור ולכסותו משתחשך². **והתרומה, סמ"ג, וסמ"ק,** כתבו (להחמיר) דכל שנתגלה מבעוד יום אסור לכסותו

1. כן גירסת ר"ף, רמב"ם, ורא"ש. וכן כתב רש"י: "יש ספרים שכתוב בהן 'אבל לא מיחם על גבי קדירה', ומפרשים טעמא מפני שהקדירה מרבה חמימות ומוספת הבלא למיחם. אבל בתוספתא גרסינן: 'ומיחם על גבי קדירה'." וראה להלן.
2. ורק אם גילהו בידיים מבעו"י כדי שלא לכסותו משתחשך, אסור לכסותו משתחשך דדמי לתחלת הטמנה.

הגיליון מבוסס על ספרי "נתיבי הלכה" על מסכתות הש"ס:
בהסכמת הרבנים הגאונים: הרב שריה דבליצקי זצ"ל,
ויבדלחט"א הרב אשר וייס
והרב שריאל רוזנברג שליט"א.
הארות והערות יתקבלו בברכה.

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולתן בן הרב ישראל זצ"ל

משתחשך. ורק אם נתגלה משחשיכה מותר לחזור ולכסותו.³ וכן משמע בירושלמי. וכן נראה מדברי הרמב"ם. וכן פסק השו"ע.⁴

הטמנת צונן: לפי רש"י להעמיד צינתו מותר. אבל כדי לחממו, אסור, ואע"פ שמטמין בדבר שאינו מוסיף הבל. ודעת הגאונים, הרמב"ם, הרמב"ן, הרשב"א ועוד, שאפילו לחממו מותר.⁵ וכן פסק השו"ע.⁶

הוספת והחלפת כיסוי בהטמנה: לדעת ר"י וסמ"ג, ת"ק התיר רק להוסיף, אבל אסור לגלותו ולהחליף. והלכה כמותו. ודעת הרי"ף, רמב"ן, רבינו יונה, רשב"א ועוד, שמותר להוסיף על הכיסוי וגם להחליף.⁷ וכן פסק השו"ע.⁸

הוספת כיסוי על קדירה שאינה מבושלת כל צרכה: כתבו סמ"ג, סמ"ק, והתרומה, שאסור להוסיף כיסוי משחשיכה על קדירה שאינה מבושלת כל צרכה, אע"פ שהתבשיל כמאכל בן דרוסאי, דבתוספת כיסוי הוה לי מבשל. וכן פסק השו"ע.⁹

פינהו ממיחם למיחם, מותר: מרש"י ניתן לדייק שדוקא כשטומן בכלי השני להקר, מותר. אמנם ברמב"ם מבואר שהטמנה בכלי שני לעולם מותרת, גם כשמטרתו לחממו.¹⁰ וכן פסק השו"ע.¹¹

הנחת מיחם על גבי קדירה ולהיפך: כתב רש"י שיש ספרים שגורסים "אבל לא מיחם על גבי קדירה". אבל בתוספתא גרסינן "ומיחם על גבי קדירה". וכן גרסת רי"ף, רמב"ם, ורא"ש, שמותר להניח אפילו בשבת, אם אין העליון צונן, והתחתון אינו מוליד חום בעליון, אלא רק מעמיד חומו שלא יפוג (וראה לעיל, מ"ח א'). וכן פסק השו"ע.¹²

3. ואמנם לפי זה, מש"כ "ונתגלה", לאו דוקא, שהרי אף לכתחילה מותר לגלותו בידיים משחשיכה, ולחזור ולכסותו (כמש"כ בברייתא אם בא להוסיף מוסיף וכו'). אלא בא להשמיענו, שדוקא משחשיכה אם נתגלה מותר לכסותו. משא"כ מבעוד יום, אפילו נתגלה מאיליו, אסור לחזור ולכסותו משחשיכה. ב"י וביאור הגר"א.

4. או"ח רנז, ד. רמב"ם (הל' שבת ד, ד).

5. והכי פשטא דמלתא, דבכולי פרקין בהטמנה דלחמם עסקין. וכן עיקר. ב"י או"ח רנז, ג.

6. או"ח רנז, ג.

7. לדעת ר"י וסמ"ג, תנא קמא לא התיר אלא להוסיף, אבל אסור לגלותו ולהחליף. ורבן שמעון בן גמליאל מתיר אפילו להחליף לכיסוי אחר חם יותר או קל יותר (ולא גרסו בברייתא כיצד הוא עושה). ולפירוש זה כתב הרא"ש שנראה שאין הלכה כרבן שמעון בן גמליאל בברייתא, אלא כתנא קמא, ומותר להוסיף, ואסור להחליף. אבל ה"ר יונה מקיים גירסת הספרים (לפיהם רבן שמעון בן גמליאל אינו חולק). וכן גרס הרי"ף. וכ"כ רמב"ן, רשב"א ועוד, שרבן שמעון בן גמליאל מבאר את דברי תנא קמא, ולדברי הכל מותר להוסיף על הכיסוי וגם להחליף.

8. או"ח רנז, ד.

9. או"ח רנז, ד. וראה ביה"ל (ד"ה גורם לה להתבשל). מקורות - סמ"ג (לאוין, סה). סמ"ק (סי' רפב). התרומה (סי' רלא).

10. כמו שהתירו להטמין את הצונן (שלא אסרו אלא כשהוא בכלי ראשון שנתבשל בו). וכתב הב"י שכן עיקר (ואף אם כשפינהו לכלי שני, עדיין היד סולדת בו, מותר להטמינו בדבר שאינו מוסיף הבל. ואפילו אם חזר ועירה אותו אח"כ לכלי ראשון שהיה בו נמי שרי. דתו לא מיקרי כלי ראשון, ונחשב כצונן שמותר להטמינו. ע"פ משנ"ב).

11. או"ח רנז, ה. וכתב מג"א (ס"ק יד): שלא אסרו להטמין אלא דבר חם שהיה בכלי ראשון שנתבשל בו. אבל אם פינהו, מותר (רמב"ם ור"ן). ומטעם זה נראה, דאפילו החזירו לכלי ראשון נמי שרי, דכבר אין לו דין כלי ראשון. ואפשר דאפילו בכלי ראשון, אם נתקרב קצת, שרי להטמינו. וביאר המשנ"ב (ס"ק כח) שכוונתו שהכלי התקרב עד שאין היד סולדת בו (וראה שעה"צ ס"ק כט). מקורות - רמב"ם (הל' שבת ד, ה).

12. או"ח שיח, ו. וכתב המשנ"ב (ס"ק נ) ואפילו לא נתבשל כל צרכו דאמרינן לעיל בס"ד דיש בו משום בישול אפילו ברותח שאני הכא

הגיליון מבוסס על ספרי "נתיבי הלכה" על מסכתות הש"ס:
בהסכמת הרבנים הגאונים: הרב שריה דבליצקי זצ"ל,
ויבדלחט"א הרב אשר וייס
והרב שריאל רוזנברג שליט"א.
הארות והערות יתקבלו בברכה.

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולתן בן הרב ישראל זצ"ל

הנחת כלי חם על גבי קדירה שעל האש: כתב רבינו ירוחם שיש מפרשים דמיחם על גבי מיחם דשרי אפילו כלי התחתון על האש שרי¹³. ויש מפרשים שאם כלי התחתון על האש, לעולם אסור, דהוי כמניחו לכתחלה על האש (ונראה כמבשל). והא דשרי ליתן מיחם על גבי מיחם כשאין כלי התחתון על האש דוקא הוא דשרי. והשו"ע¹⁴ הביא הדעות בשם יש מפרשים.

הנחת תבשיל יבש קר על גבי קדירה שעל האש: דעת רשב"א, רבינו ירוחם, ור"ן, שמותר ליתן על פי קדרת חמין בשבת תבשיל שנתבשל כל צרכו לחממו ואע"פ שהיד סולדת בו לפי שאין דרך בישול בכך, ואע"פ שהקדירה נתונה על האש. ויש שכתבו דהוי כמניח ע"ג כירה לכתחלה, ואסור אפילו אם נתבשל כל צרכו, ואפילו אם מצטמק ורע לו ואפילו אם נותנו שם לשמור חומו. והשו"ע¹⁵ הביא הדעות וכתב שראשון נראה עיקר.

וטח את פיה בבצק. וכו', בשביל שיהיו משומרים: כתב הרשב"א לשים כלי על התבשיל כדי לשמרה מן העכברים או שלא תתלכלך בעפרורית שרי, שאין זה כמטמין להחם אלא כשומר וכנותן כיסוי על גבי קדירה. וכל שכן אם הכלי שמוטל עליה רחב שלא יגע בה שאין זו הטמנה. וכן פסק השו"ע¹⁶.

שולחן ערוך

(או"ח, הלכות שבת, סימן רנט)

- ד. טמן בדבר שאינו נטל וכסה פיה בדבר הנטל, מגלה הפסוי ואוחז בקדירה ומוציאה.
 - ה. טמן וכסה בדבר שאינו נטל, אם מקצת הקדירה מגלה נטל ומחזיר; ואם לאו, אינו נטל.
 - ו. יום טוב שחל להיות בערב שבת, יש מי שאוסר להטמין באבנים משום דהוי כמו בנין, ויש מתירים.
 - ז. התנור שמניחים בו החמין וסותמין פיו בדף ושורקין (פי' מחליקין) אותו בטיט, מתיר לסתור אותה סתימה כדי להוציא החמין ולחזר ולסותמו; ואם יש בו גחלים לוחשות, מתיר על ידי גוי.
- הגה:** ויש מחמירין שלא לסתור סתימת התנור הטוח בטיט על ידי ישראל, אם אפשר לעשות על ידי גוי, וכן אם אפשר לעשותו על ידי ישראל קטן לא יעשה ישראל גדול; ואם אי אפשר יעשה גדול על ידי שנוי קצת, והכי נהוג (ת"ה ס' ש"ה ואגור). ונראה לי הא דמתיר לחזר לסתם התנור, הינו ביום דכבר כל הקדרות מבשלות כל צרכן, אבל בלילה סמוך להטמנתו דיש לספק שמא הקדרות עדין אינן מבשלות כל צרכן, אסור לסתם התנור דגורם בשול כמו שנתבאר סימן רנ"ז סעיף ד', ואפילו על ידי גוי אסור כמו שנתבאר לעיל סוף סימן רנ"ג. וישאר דיני חזרה בשבת עין לעיל סי' שי"ח.

- דלא יבוא עי"ז לידי בישול גמור רק שישתמר חומו בתוכו. ט"ז. אבל הרבה אחרונים חולקין עליו וסבירא להו דאינו מותר רק בנתבשל כל צרכו, דיש לחוש שמא יתוסף מעט בישול ע"י החום. וכתב בספר מאמר מרדכי דבכל צרכן אפילו יהיה מצטמק ויפה לו ע"י העמדה זו, ג"כ שרי. וראה עוד משנ"ב (ס"ק נא). מקורות - רי"ף (כג ב בדפיו). רמב"ם (הל' שבת ד,ו). רא"ש (סי' יג).
13. דכיון שהקדירה מפסקת איכא היכרא טובא ואינו נראה כמבשל. ומיירי שהיה הכלי מבושל כל צרכה. משנ"ב (שי"ח, ס"ק נה).
 14. או"ח שי"ח, מקורות - רבינו ירוחם (נתיב יב, ח"ג).
 15. או"ח שי"ח, כתב המשנ"ב (ס"ק נז) סעיף זה וסעיף ז עניין אחד, ושתי הדעות שבסעיף זה הן הדעות שבסעיף קודם, אלא דשם מיירי בדבר לח דאם היה מצטנן יש בו משום בישול, והכא איירי בדבר יבש דאפילו נצטנן אין בו עוד משום בישול. מקורות - יש שכתבו (הו"ד ברבינו ירוחם). רבינו ירוחם (נתיב יב, ח"ג). רשב"א (הו"ד במגיד משנה כב,ד). ר"ן (יט א ברי"ף, ד"ה תנו רבנן מביא).
 16. או"ח רנז, (הרשב"א בחי' מ' ב', ד"ה ומכלל דברים אלו. והובאו דבריו גם בר"ן, י"ט א' בדפי הרי"ף, ד"ה תנו רבנן מביא אדם קיתון. והגר"א בביאורו כתב מקור לדברים מהגמרא כאן).

הגיליון מבוסס על ספרי "נתיבי הלכה" על מסכתות הש"ס:
בהסכמת הרבנים הגאונים: הרב שריה דבליצקי זצ"ל,
ויבדלחט"א הרב אשר וייס
והרב שריאל רוזנברג שליט"א.
הארות והערות יתקבלו בברכה.

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולתן בן הרב ישראל זצ"ל

(או"ח, הלכות שבת, סימן רנז)

ד. אף על פי שאין טומנין בשבת אפלו בדבר שאין מוסיף הבל, אם טמן בו מבעוד יום ונתגלה משחשכה, מתר לחזור ולכסותו; וכן אם רצה להוסיף עליו בשבת, מוסיף; וכן אם רוצה לטלו כלו ולתת אחר במקומו, בין שהראשון חם יותר מהשני בין שהשני חם יותר מהראשון, אפלו לא היה מכסה אלא בסדין יכול לטלו לכסותו בגלופקרון; והוא שנתבטלה הקדירה כל צרכה; אבל אם אינה מבטלת כל צרכה, אפלו להוסיף על הכסוי, אסור שתוספת זה גורם לה להתבטל.

ה. אם פנה התבטיל בשבת מקדירה שנתבטל בה לקדירה אחרת, מתר להטמינו בדבר שאינו מוסיף הבל.

ו. מתר להטמין בשבת דבר צונן בדבר שאינו מוסיף הבל כדי שלא יצטנן ביותר או כדי שתפגי צנתו; אבל בדבר המוסיף הבל, ואפלו להטמין צונן גמור ואפלו מבעוד יום, נמי אסור.

(או"ח, הלכות שבת, סימן שיח)

ז. כלי שיש בו דבר חם שהיד סולדת בו, מתר להניחו בשבת על גבי קדירה הטמונה כדי שישמר חמו ולא יצטנן, ויכול לטוח פיו בבצק אם יש לו בצק שנלוש מאתמול. אבל אין מניחין כלי שיש בו דבר שאינו חם כל כך על גבי קדירה שהיא חמה כל כך שהעליון יכול להתחמם מחמה עד שתהא היד סולדת בו.

ח. יש מפרשים דהא דשרי להניח כלי שיש בו דבר חם על גבי קדירה הטמונה, אפלו כלי התחתון על האש שרי. ויש מפרשים שאם כלי התחתון על האש, לעולם אסור.

ט. להניח דבר קר שנתבטל כל צרכו על גבי מחם שעל האש, יש אומרים שדינו כמניחו כנגד המדורה וכל דבר שמתר להניחו כנגד המדורה במקום שהיד סולדת בו, כגון שיבש, מתר להניחו על גבי מחם שעל גבי האש. ויש אומרים דהוי כמניח על גבי כירה לכתחלה ואסור אפלו אם נתבטל כל צרכו ואפלו אם מצטמק ורע לו ואפלו אם נותנו שם לשמר חמו; וראשון נראה עקר. ומכל מקום אם הוא תבטיל שיש בו רטב ומצטמק ויפה לו, אסור לדברי הפל.

ריסוק שלג וברד

(נ"א ב') (המשך הברייתא): ואין מרזקין (מרסקים) לא את השלג ולא את הברד בשבת, בשביל שיזובו מימיו.

אבל נותן הוא לתוך הכוס או לתוך הקערה (שלג וברד, ואע"פ שנימוח מאליו), ואינו חושש.

גרסינן בתוספתא שבת (פרק ט, הלכה טו):

אין מרסקין את השלג שיזובו מימיו, אבל מרסק הוא לתוך הכוס או לתוך הקערה ואינו חושש.

שיטות הראשונים

אין מרסקין לא את השלג ולא את הברד: רש"י פירש משום דקא מוליד בשבת ודמי למלאכה שבורא את המים האלו¹⁷. ובספר התרומה כתוב שהוא אסור משום נולד. והרשב"א ביאר דמשום גזירת סחיטה דפירות העומדין למשקין נגעו בה, מפני שהברד והשלג למימיהן הן עומדין (והאיסור הוא הריסוק בידיים). ולפיכך לתת לתוך הכוס

17. וכתב הרשב"א: ומה שכתב הרב ז"ל (=רש"י) משום דקא מוליד, לאו למיסר משום נולד קאמר, אלא שהאיסור הוא משום סרך מלאכה, לפי שהוא כבורא ומוליד המים הללו. ולפי זה גם לרש"י דווקא במרסק בידיים אסור. וראה בביאור הגר"א (או"ח שכט).

הגיליון מבוסס על ספרי "נתיבי הלכה" על מסכתות הש"ס:
בהסכמת הרבנים הגאונים: הרב שריה דבליצקי זצ"ל,
ויבדלחט"א הרב אשר וייס
והרב שריאל רוזנברג שליט"א.
הארות והערות יתקבלו בברכה.

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולתן בן הרב ישראל זצ"ל

מותר, שאינו נראה כסוחט. וכן דעת הרמב"ם. וכן פסק השו"ע¹⁸. והרמ"א כתב בשם יש מחמירין, כספר התרומה. **ריסוק בידיים לכוס וקערה:** כתב הרשב"א, לשיטתו, ועוד הקילו בו לרסק בתוך הכוס, כדין פירות דלאו בני סחיטה נינהו. והתירו לרסק אפילו ביד לתוך הכוס, וכדתני **בתוספתא:** אבל מרסק הוא לתוך הקערה¹⁹. וכן דעת הרמב"ם. ומדברי השו"ע²⁰ נראה שאסור.

חימום פשטידה בשבת, שהשומן הקרוש שבה נימוח: דעת בעל התרומה, שאסור לחממה בשבת, שנחשב נולד²¹. ואם שפך בערב שבת החוצה המים והשומן שבתוכה, מותר לחממה בשבת²². ודעת רוב הראשונים להתיר²³. וכן פסק השו"ע²⁴. והרמ"א כתב שיש מחמירין, ושכן נהגו²⁵. ושבמקום הצורך יש לסמוך על המתירים.

18. או"ח שכ"ט, שיח"ט, וכתב הרמ"א (או"ח שיח"ט, טז) שנהגו להחמיר, מיהו במקום הצורך יש לסמוך אסברא ראשונה. מקורות - רמב"ם (הל' שבת כא, ג, וכן מבואר במגיד משנה ור"ן).

19. וכתב הרשב"א: וטעמא דמילתא, לפי שאע"פ שנקרש ונעשה עב, הכל יודעין שאין בו אוכל ושמימיו נסחטין מתוכו, אבל (=אלא) מים הם מתחלתן ועד סופן אלא שנקרשו לפי שעה, ולפיכך הקילו בהן לסוחטן לתוך הקערה או לתוך הכוס. אלא שהחמירו בהן לסחטן ולרסקן בפני עצמן.

20. או"ח שכ"ט, השו"ע כתב: אבל נותן הוא (שלג וברד) לתוך כוס של יין או מים, והוא נימוח מאליו ואינו חושש. וכתב המג"א (ס"ק יג): משמע דלרסק בידיים אסור. אבל הרמב"ן והר"ן והרמב"ם והמ"מ כתבו בשם התוספתא, **דאפילו לרסק בידיים לתוך הכוס שרי**. דטעם האיסור שמא יסחוט פירות העומדין למשקין, וכיון שנתערב במים לא גזרו. והביאו המשנ"ב (ס"ק לד). וראה ערוך השולחן (סעי' כב).

21. וכתב הר"ן, ולפי טעמו אף בחמה אסור השומן, דנולד הוא. וכתב הב"י, שנראה דלבעל התרומה נמי לא אסיר אלא בפשטידה **שהשומן הנקרש הוא בעין לבדו**, ואין מתערב עם שום דבר וניכר. **אבל קדירה** שיש בה שומן קרוש עם מרק, **שכשהוא נימוח מתערב עם המרק ואינו ניכר, שרי**. כי היכי דשרי בסיפא דברייתא ליתן לתוך הכוס, משום דמאליו הוא נמחה, וכשהוא נמחה אז הוא מתערב ומתבטל ביין שבכוס ואין ניכר. וכן נראה מדבריו ומדברי המרדכי. והר"ן כתב דלבעל התרומה **אסור ליתן קדירה** שקרש שמנינותה כנגד המדורה. וכתב הב"י, יש לומר דבקדירה של בשר שמן שאין בה מרק, אלא דבר מועט היא. **ומיהו אפשר דהר"ן סובר דלבעל התרומה פשטידה לאו דוקא, דהוא הדין לקדירה**. ואף על פי שיש בה מרק, לא דמי לנותן ברד לתוך כוס יין דשרי, דשאני התם שאין הברד ניכר כלל; אבל שומן שכשנמחה צף למעלה, **ניכר הוא ואסור** לדעת בעל התרומה.

22. וכתב הב"י, שנראה מכאן שאפילו לדעתו מותר להחם בשבת חתיכת בשר שמן, ואף על פי שמקצתו זב. והטעם, והטעם משום **דכיון דדבר מועט הוא הדבר הנפטר, לא חשיב ושרי**. שאם לא כן, אע"פ ששפך המים והשומן הוה ליה לאסור מפני חתיכות בשר שמן שבתוך האינפנאדה, שהם נפשרים וזבים.

23. הר"ן כתב שלפי פירוש רש"י הטעם משום שדומה למלאכה, שבורא המים האלו, משמע דמשום סרך מלאכה נגעו בה. וכן הרמב"ם נקט גזירה שמא יסחוט, ולדידהו, דוקא כשעושה בידיים. אבל אם הניחם בחמה, מותר, דלאו נולד הוא (ואינו דומה למשקין שזבו, קמ"ג ב', משום דהני, בעודם קרושים, תורת משקה עליהם לכל דבר). והקשו רמב"ן ורשב"א, דשומן כיון דלעולם אוכל הוא, אפילו לרסק ולסחוט מותר! דהא בפירות דלאו בני סחיטה נינהו, סוחטין אותן לכתחלה (גמרא קמ"ג ב'). ואפילו תותים ורימונים היוצא מעצמן אם לאוכלין מותר! וכתב הר"ן שאינה קושיה, דשומן זה כיון דכל זמן שלא קרש זב וצלול הוא ודרכו בכך, אף כשקרש כפירות העומדין למשקין דמו. וסמ"ג וסמ"ק כתבו, שאדברה, מהאיסור לרסק שלג, מוכח דאינו אסור אלא לרסק בידיים; אבל היכא שנמחה ממילא שרי! וכן הוכיח הרשב"א, מהא דהתירו לתת לתוך הכוס, אף שנפטר בכוס והרי הוא נולד בשבת! גם רבינו ירוחם הביא שתי הסברות וכתב שהעיקר כמתירים.

24. או"ח שיח"ט, וכתב המשנ"ב (ס"ק ק) שהטעם שמותר, דכיון שהוא יבש, אף שנצטנן לא שייך ביה בישול עוד (שיח"ט, טו). **ואע"פ שהשומן חוזר ונימוח, מכל מקום מקרי יבש, כיון שבשעה שנותנו לחממו לא נמחה עדיין** (וזה דלא כט"ז שהחשיבו כלל). עוד כתב המשנ"ב (ס"ק קו-קז) שאף לרמ"א, מותר להניח הפשטידה קודם שהוסק התנור, כיון דיש מתירין אפילו אח"כ, ואין לעשות כן בפני עמי הארץ. ובמקום הצורך, אפילו לכתחילה אין חוששים לנולד כלל. מקורות - התרומה (ס' רלה), וכן במפתחות שבסוף הספר סי' רלה). סמ"ג (לאוין סה). רשב"א (ד"ה הא דתניא אין). סמ"ק (סי' רפב; ובהגהות הר"פ אות יג). רבינו ירוחם (נתיב יב, ח"ג). מרדכי (סי' של). רמב"ן (חי' ד"ה והא). רא"ש (סי' יג).

הגיליון מבוסס על ספרי "נתיבי הלכה" על מסכתות הש"ס:
בהסכמת הרבנים הגאונים: הרב שריה דנליצקי זצ"ל,
ויבדלחט"א הרב אשר וייס
והרב שריאל רוזנברג שליט"א.
הארות והערות יתקבלו בברכה.

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולתן בן הרב ישראל זצ"ל

הטלת מי רגלים בשלג: מהר"ם מרוטנבורג התיר להטיל מי רגלים בשלג, שדומה לדריסת הרגלים שדורס אותו ברגליו ואינו חושש. **והרא"ש** נזהר בדבר, שאינו דומה לדריסת הרגלים, כי על ידי השתן ודאי נימות. וכן הובאו הדברים בשו"ע²⁶.

שולחן ערוך

(או"ח, הלכות שבת, סימן שכ)

- ט. השלג והבדל, אין מרסקין אותם, דהינו לשברם לחתיכות דקות כדי שיזובו מימיו, אבל נותן הוא לתוף כוס של יין או מים והוא נמוח מאליו ואינו חושש; וכן אם הניחם בחמה או כנגד המדורה ונפשו, מתרים.
- י. מתיר לשבר הקרח כדי לטל מים מתחתיו.
- יא. צריך לזהר, בחורף, שלא יטל ידיו במים שישי בהם שלג או ברד; ואם יטל, יזהר שלא ידחקם בין ידיו, שלא יהא מרסק.
- יב. יש לזהר שלא ישפוש ידיו במלח.
- יג. דורס שלג ברגליו ואינו חושש.
- יד. הר"ם מרוטנבורג מתיר להטיל מי רגלים בשלג, והרא"ש הקה נזהר.

(או"ח, הלכות שבת, סימן שיח)

- טז. מתיר לתן אנפאנדה כנגד האש במקום שהיד סולדת, ואף על פי שהשמן שבה שנקרש חוזר ונמוח.
- הגה:** וכל שכן קדירה שיש בו רטב שנקרש, שפשהשמן נמוח אינו בעין, דשרי. (רבי ירוחם ח"ג) ויש מחמירין (ר"ן פ"ק ב"ט). ונהגו להחמיר, מיהו במקום צרף יש לסמך אסבגא ראשונה.

הדרן עלך במה טומנין

25. דעת הרמ"א מבוססת על הבנת הר"ן את דעת ספר התרומה, שפשטידה לאו דווקא, אלא הוא הדין קדירה, ואע"פ שיש בה מרק, כמובא לעיל. וכתב המשנ"ב (ס"ק קה) שאפילו לדידה אינו אסור אלא כשיש הרבה שומן על הפשטידה, שכשנימוח זב לחוץ וניכר. וכד של מים או שאר משקים שנקרש מלמעלה, שרי לכולי עלמא להעמידו במקום שלא יגיע ליד סולדת בו. שהקרח נמס ומתערב תיכף תוך המשקים שתחתיו, ואינו ניכר. וביאר בשעה"צ (ס"ק קלג) שאם נקרש כולו, אסור לדעת התרומה.
26. או"ח שכיג-יד. וכתב המשנ"ב (ס"ק מא) הרא"ש היה נזהר, שע"י השתן ודאי נימות. ולא דמי להא דשרי ליתן שלג לתוך הכוס אף על פי שנימוח, דהכא כיון דעביד מעשה גרע טפי. ועיין בט"ז שפסק להקל. וכן האליה רבה כתב להקל, אם לא שאפשר בלא טורח טוב לזהר. מקורות - מהר"ם ורא"ש (הו"ד בטור).